Eerste Kamer der Staten-Generaal

1

Vergaderjaar 1992–1993 Nr. 39a

21 551 Wijziging van het Wetboek van Strafrecht en van het Wetboek van Strafvordering in verband met de voortschrijdende toepassing van informatietechniek (Wet computercriminaliteit)

MEMORIE VAN ANTWOORD

Ontvangen 16 november 1992

Met belangstelling heb ik kennisgenomen van de vragen van de verschillende fracties over het wetsvoorstel. Ik hoop deze met het hiernavolgende bevredigend te hebben beantwoord.

De leden van de CDA-fractie meenden een tegenstrijdigheid te bespeuren met het algemene uitgangspunt van het wetsvoorstel dat gegevens geen voorwerp kunnen zijn van eigendom, dan wel anderszins kunnen worden gemonopoliseerd, terwijl in artikel 273 van het Wetboek van Strafrecht toch wordt gesproken van een soort helingsbepaling met betrekking tot gegevens.

Ik wijs erop dat op het genoemde algemene uitgangspunt verschillende uitzonderingen bestaan. Het auteursrecht en het octrooirecht beschermen binnen nauw omschreven grenzen bepaalde vormen van gebruik van gegevens. Beide rechten worden gerekend tot het intellectuele eigendomsrecht. Daarmee wordt onder omstandigheden inbreuk gemaakt op het beginsel van het vrije gegevensverkeer (free flow of information), welke inbreuk dan echter wordt gerechtvaardigd door het begrip «rechten van anderen» in artikel 10, tweede lid, van het EVRM. Daar het verband houdt met een grondrecht, dienen dergelijke inbreuken strikt te worden omschreven en geïnterpreteerd.

Ook bij bij voorbeeld het auteursrecht zijn de gegevens multiple. Een gepubliceerd boek is in vele exemplaren verkrijgbaar. Daarom zijn de verboden gedragingen ook exact omschreven. Openbaar maken en vermenigvuldigen zijn verboden. Kennisnemen en vermenigvuldigen voor eigen gebruik zijn toegestaan. Voor het octrooirecht zijn er weer andere gebruiksbeperkingen die met betrekking tot de gegevens en de daarin vervatte informatie gelden. Inbreuken op deze intellectuele eigendomsrechten zijn strafrechtelijk gesanctioneerd.

Dezelfde benadering ligt ten grondslag aan het voorgestelde artikel 273 van het Wetboek van Strafrecht.

Het eerste onderdeel van het eerste lid, bevat een gewone geheimhoudingsbepaling, aansluitend bij die welke ook nu al in het wetboek staat. Het betreft een verplichting die op een persoon krachtens een bepaalde hoedanigheid rust, namelijk degeen die werkzaam is geweest bij de desbetreffende onderneming. Een dergelijk strafrechtelijk gesanctioneerde verplichting sluit aan bij het verbintenissenrecht, in die zin dat

215818F
ISSN 0921 - 7363
Sdu Uitgeverij Plantijnstraat
's-Gravenhage 1992

deze bepaling vereist dat iemand een verplichting heeft krachtens een overeenkomst die hij is aangegaan.

Het vraagstuk van de werking erga omnes komt pas in het tweede onderdeel van het eerste lid, aan de orde. Dit onderdeel heeft een algemene werking en vertoont in dat opzicht gelijkenis met het zakenrecht: op een ieder rust de verplichting zich te onthouden van aantasting van een anders recht, te weten in dit nauw omschreven geval een recht met betrekking tot gegevens omtrent de onderneming, welke gegevens bovendien door misdrijf moeten zijn verkregen uit een geautomatiseerd werk van deze onderneming, terwijl daarenboven de opzet op al deze bestanddelen moet zijn gericht. In dit opzicht lijkt het op een vorm van eigendom, zij het geen intellectuele eigendom, die echter eveneens onder artikel 10 van het EVRM wordt gerechtvaardigd daar het gaat om rechten van anderen.

De vraag kan worden gesteld om welk recht het dan gaat en of een dergelijke strafrechtelijke sanctionering is gerechtvaardigd nu er geen civielrechtelijke grondslag aanwijsbaar is, vergelijkbaar met een intellectueel eigendomsrecht. Ik meen dat hier de gelijkenis met het zakenrecht ook ophoudt. Zoals echter onder omstandigheden voorbij de grenzen van het auteursrecht of het octrooirecht kan worden geprocedeerd wegens oneerlijke concurrentie op grond van onrechtmatige daad, zo gaat het voorgestelde artikel 273, eerste lid, onder 20, ervan uit dat een bepaald, nader omschreven gebruik van de daar bedoelde gegevens zodanig onrechtmatig moet worden geoordeeld, dat een strafbaarstelling op zijn plaats is. Het verboden gebruik betreft de bekendmaking of het gebruik uit winstbejag. Wegens het multiple karakter van gegevens, is echter een gebruiksverbod van een omvang als verbonden aan het eigendomsrecht van een ander met betrekking tot een voorwerp, hier, evenmin als bij intellectuele eigendomsrechten, niet mogelijk.

Deze leden vroegen voorts of van overtreding van artikel 273 van het Wetboek van Strafrecht sprake is indien een vertegenwoordiger bij een werkgever klantenlijsten meeneemt naar een nieuwe werkgever. Een dergelijke praktijk zou veelvuldig voorkomen.

De vertegenwoordiger is bij een dergelijke praktijk reeds onder het bestaande artikel 273 strafbaar, voor zover hem bij het contract op basis waarvan hij voor de eerste werkgever werkte, de geheimhouding met betrekking tot dergelijke lijsten is opgelegd en het gaat om een onderneming van handel of nijverheid. Het voorgestelde artikel breidt ten opzichte van de bestaande wet deze strafbaarstelling enerzijds uit tot ondernemingen in de sector van de dienstverlening, anderzijds wordt ook de nieuwe werkgever die uit winstbejag gebruik maakt van de aldus verkregen gegevens of deze bekend maakt, strafbaar voor zover deze gegevens afkomstig zijn uit een geautomatiseerd werk. Ook de casus van het gerechtshof te Arnhem (NJ 1984, 80) zou dus onder deze nieuwe bepaling kunnen worden berecht.

Met betrekking tot artikel 125i vroegen deze leden wat precies moet worden verstaan onder het gestelde in de memorie van toelichting dat het bevel op grond van dit voorschrift slechts betrekking kan hebben op bestaande gegevens.

Het begrip «bepaalde gegevens» in het voorgestelde artikel 125i, impliceert dat het moet gaan om gegevens die voldoende concreet zijn aangewezen. Hierbij wordt aangesloten bij het begrip «van eenig bepaald .. voorwerp» als genoemd in artikel 105. Het moet gaan om bestaande gegevens: het is niet mogelijk op basis van dit voorschrift te verlangen dat nieuwe gegevens worden gegenereerd uit bestaande gegevens, dat wil zeggen gegevens waarover de houder van de oorspronkelijke gegevens ook geen beschikking had. Het struktureren van bestaande

gegevens kan wel worden verlangd op basis van artikel 125i, voor zover het daarbij gaat om het ter beschikking stellen van de «bepaalde» door de rechter-commissaris verlangde gegevens. De gegevens die de justitie op grond van dit voorschrift verkrijgt dienen immers wel bruikbaar te zijn in het kader van het gerechtelijk vooronderzoek: het zou zijn in strijd met het karakter van het voorschrift indien de justitie enkel de beschikking zou kunnen krijgen over ongestruktureerde en onbepaalde verzamelingen van gegevens.

Deze leden vroegen zich vervolgens af op welk tijdstip c.q. tot welk tijdstip de in artikel 125j, tweede lid, bedoelde toestemming van de rechthebbende moet bestaan.

De zoekbevoegdheid in een elders aanwezig geautomatiseerd werk is beperkt tot de gegevens waartoe degeen bij wie de huiszoeking wordt gedaan, toegang heeft. De systeembeheerder moet aan degeen bij wie de huiszoeking plaatsvindt, de toegang tot het systeem hebben verleend. Deze toestemming moet aanwezig zijn op het moment dat het bevel tot huiszoeking wordt gegeven. De justitie heeft daardoor dezelfde rechten als de toegangsgerechtigde op de plaats van de huiszoeking. Indien mocht blijken dat de toestemming is ingetrokken enkel ten einde het onderzoek op grond van artikel 125j te frusteren, dan is denkbaar dat de rechter deze intrekking rechtens niet relevant zal oordelen, daar de intrekking immers naar haar strekking geen betrekking heeft op de rechthebbende, maar slechts de justitie tracht te treffen, terwijl toch de rechten van de justitie in dat geval dezelfde zijn als de toegangsgerechtigde. De situatie is vergelijkbaar met de civielrechtelijk pauliana. Mocht de toestemming op eigenlijke gronden kort voor de huiszoeking zijn ingetrokken, dan geldt dat belanghebbenden, in dit geval zowel degeen bij wie de huiszoeking heeft plaatsgevonden, als de beheerder van het geautomatiseerd werk bij wie de gegevens zijn vergaard, op grond van artikel 552a van het Wetboek van Strafvordering hun beklag kunnen doen over de kennisneming of het gebruik van de gegevens, die door de justitie zijn verkregen op basis van artikel 125j. Slechts in het geval de belanghebbende aannemelijk kan maken dat het intrekken van de toestemming tijdig, te goeder trouw en op eigenlijke gronden is geschied, zal dit met zich mee brengen dat de justitie de gegevens die zij mogelijk heeft verkregen met gebruikmaking van artikel 125j, niet kan gebruiken. Het bovenstaande brengt mee dat indien de toestemming voorafgaand aan het bevel tot huiszoeking op eigenlijke gronden is ingetrokken, geen onderzoek meer kan worden verricht op grond van genoemd artikel.

Deze leden vroegen verder of het in alle gevallen wel doenlijk is gevolg te geven aan artikel 1251 (bedoeld zal zijn artikel 125m), in die zin dat de beheerder wordt geïnformeerd over alle gegevens die bij een onderzoek via een netwerk door de justitie zijn vastgelegd.

De strekking van deze bepaling is dat de beheerder kennis draagt van de gegevens waarover de justitie beschikt, teneinde tegen het gebruik daarvan in rechte te kunnen opkomen. Dit doel kan op allerlei manieren worden bereikt, waarvan deze leden er een aantal noemen. Overigens betekent de vastlegging van dergelijke gegevens door de justitie geenszins dat de beheerder van het geautomatiseerd werk waaraan deze gegevens zijn ontleend, deze komt te ontberen. Het vastleggen impliceert een kopiëren, zodat de beheerder de beschikkingsmacht over de gegevens behoudt. Daarin onderscheiden gegevens zich van voorwerpen. Deze laatste zijn uniek: neemt justitie deze in beslag, dan verliest de oorspronkelijk rechthebbende daarover de beschikkingsmacht. Gegevens zijn multiple: vele personen kunnen over dezelfde gegevens beschikken. Kopieert justitie gegevens in het kader van een onderzoek

via een netwerk, dan hebben zowel de oorspronkelijk rechthebbende als de justitie daarover de beschikking. Een beklag over de vastlegging van gegevens kan dan ook nooit betrekking hebben op de teruggave, doch slechts op het gebruik daarvan, daaronder begrepen de kennisneming. De gegrondverklaring van een beklag kan ook nooit leiden tot teruggave van de gegevens – de klager heeft deze immers nog – doch slechts tot vernietiging daarvan, zodat de beschikkingsmacht van de justitie eindigt.

De leden van de PvdA-fractie vroegen of de voortvarendheid met betrekking tot de wijzigingen in het het Wetboek van Strafvordering niet tot problemen zou kunnen leiden in verband met het werk van de commissie-Moons en mogelijk andersluidende aanbevelingen van de Raad van Europa. Ik wijs erop dat mijn ambtsvoorganger indertijd de commissie-Franken reeds opdracht heeft gegeven om zowel het materiële als het formele strafrecht te onderzoeken op mogelijke lacunes in verband met de opkomst van de informatietechnologie. Hij kon niet weten dat ik na hem de commissie-Moons aan het werk zou zetten. Deze commissie is bij haar werkzaamheden uitgegaan van de status quo, zijnde het Wetboek van Strafvordering en de verschillende daarop aanhangige wijzigingen, waaronder die van het wetsvoorstel computercriminaliteit. Daar ik meende dat de inhoud van het onderhavige wetsvoorstel geen belemmering betekende voor het werk van de commissie-Moons, heb ik, na verwerking van het advies van de Raad van State, de onderdelen daarvan die betrekking hadden op het formele strafrecht, gehandhaafd. De commissie-Moons deed in haar rapport voorstellen tot wijziging van enige bepalingen in het Wetboek van Strafvordering zoals die zullen gelden na aanvaarding van het wetsvoorstel computercriminaliteit. Deze wijzigingen betreffen de vorm en niet de inhoud. De commissie-Moons wijzigt deze bepalingen wat betreft het al dan niet noodzakelijkerwijs gebonden zijn aan het gerechtelijk vooronderzoek en wijzigt in dit opzicht de vorm. Het wetsvoorstel computercriminaliteit verruimt de bepalingen over het afluisteren van gesprekken tot het aftappen van telecommunicatie in het algemeen en wijzigt in dit opzicht de inhoud. Hoewel het om dezelfde bepalingen gaat, raken de verschillende voorstellen elkaar dus niet. Ik zou het onwenselijk hebben gevonden nog langer op de bevoegdheid van de justitie inzake het aftappen van telecommunicatie te wachten.

Wat betreft het internationaal overleg, meen ik dat de Nederlandse positie in dit overleg sterker is, doordat wij reeds wetgeving hebben en mogelijk nog tijdig de ervaring daarmee kunnen inbrengen. Het lijkt mij onjuist in deze passief af te wachten wat er op internationaal niveau tot stand wordt gebracht. Zou dit overleg, ondanks de Nederlandse inbreng, leiden tot een koers die noopt tot wetswijziging, dan staat te gelegener tijd daaraan niets in de weg. Ondertussen kan dan hopelijk enige ervaring worden opgedaan met de thans voorliggende bepalingen. Deze ervaring is zowel internationaal, als nationaal van belang. De voortvarendheid van de regering kan worden verklaard door het streven politie en justitie doeltreffende bevoegdheden in handen te geven om op te treden tegen alle vormen van criminaliteit waarbij informatietechnologie een rol speelt. In de parlementaire stukken is reeds meermalen erop gewezen dat het daarbij geenszins uitsluitend om computercriminaliteit gaat.

Medio oktober jl. heeft in Straatsburg een eerste bijeenkomst plaatsgevonden van het Comité van Deskundigen (the Comittee of Experts on problems of criminal procedural law connected with information technology; dit comité rapporteert aan the European Committee on Crime Problems). Dit comité heeft tot taak strafvorderlijke bevoegdheden op het gebied van computercriminaliteit te onderzoeken, zoals huiszoeking, aftappen van telecommunicatie, onderzoek en inbeslagname van computersystemen. Het comité zal meer specifiek aandacht

besteden aan verschillende vormen van computervirussen en de bewijsvoering met behulp van computergegevens. Tevens is het de bedoeling dat het comité aanbevelingen opstelt op het terrein van de internationale samenwerking ter bestrijding van computermisbruik.

Het comité heeft aan de hand van bovenstaande aandachtspunten, onderwerpen gespecificeerd die nader onderzocht moeten worden in de lidstaten en ten behoeve daarvan een vraagpuntenlijst opgesteld. Deze vraagpunten hebben betrekking op huiszoeking en inbeslagname, vormen van internationale samenwerking, interceptie van telecommunicatie, geëncrypteerd gegevensverkeer, bewijslevering, privacy-aspecten, de belangen van de slachtoffers, statistisch onderzoek en opleiding op het gebied van misbruik van informatietechnologie.

Ik meen hiermee tevens de vraag van de leden van de SGP-fractie te hebben beantwoord.

De leden van de PvdA-fractie vroegen zich verder af waarom in artikel 138a van het Wetboek van Strafrecht in het eerste lid, naast de doorbreking van beveiliging, in het onderdeel b nog enige handelingen expressis verbis zijn toegevoegd, die toch ook kunnen worden beschouwd als methoden om de beveiliging te doorbreken.

Ik wijs erop dat in het oorspronkelijk wetsvoorstel werd volstaan met de eenvoudige doorbrekingseis. Met name van de kant van het bedrijfsleven is hiertegen bezwaar ingebracht. Men vreesde dat gegevens in geautomatiseerde werken daardoor onvoldoende zouden worden beschermd. Men was niet zeker dat in de jurisprudentie de bedoeling van de wetgever om slechts een laagdrempelige beveiligingseis toereikend te achten voor strafbaarheid van de inbreker, in alle gevallen zou worden gevolgd. Teneinde tegemoet te komen aan deze kritiek, zijn in het tweede onderdeel van het eerste lid van dit artikel, alsnog enige methoden opgesomd – het betreft inderdaad geen uitputtende opsomming – om de bedoeling van de wetgever duidelijker tot uitdrukking te brengen.

Deze leden bleven twijfels koesteren ten aanzien van het bij amendement van de Tweede Kamer ingevoerde artikel 350b van het Wetboek van Strafrecht. Dit is de culpoze variant van de opzettelijke wijziging van gegevens, strafbaar gesteld in artikel 350a.

Ik wijs erop dat het bestanddeel «schuld» in een strafbepaling volgens de strafrechtelijke doctrine steeds verwijst naar zware schuld (culpa lata), in tegenstelling tot lichte schuld (culpa levis) die niet aan deze eis voldoet. Bij een eventuele vervolging terzake van dit feit, dient het openbaar ministerie deze zware schuld te bewijzen. Dit feit moet dus worden onderscheiden van een delictsomschrijving zonder dit bestanddeel, waarbij de bewijslast op de verdachte rust om afwezigheid van alle schuld aannemelijk te maken.

In de Tweede Kamer is er op gewezen dat vooral de jongeren, die zich aan dit delikt schuldig maken, moeten weten dat de wetgever hun gedrag strafbaar acht. Gelet op het bovenstaande heb ik geen aanleiding gezien mij tegen de wens van de Tweede Kamer te verzetten.

Deze leden wezen er verder op dat het al moeilijk genoeg zal zijn om de werkelijke daders van artikel 350a op te sporen en het bewijs rond te krijgen. Ik wijs erop dat een veroordeling, indien het bewijs van de opzet van artikel 350a niet te leveren is, slechts op grond van het gewraakte artikel 350b mogelijk is. Zonder deze bepaling zou de dader anders geheel vrijuit gaan.

Deze leden vroegen omtrent artikel 125m van het Wetboek van Strafvordering waarom is volstaan de beheerder in wiens geautomatiseerd werk onderzoek is gedaan, slechts een opgave te doen van de gegevens

die zijn vastgelegd en niet tevens van de gegevens die zijn geraadpleegd.

De gedachte is geweest de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer die gepaard kan gaan bij onderzoek in een geautomatiseerd werk van derden, zoveel mogelijk te beperken. Deze inbreuk is in ieder geval minder groot bij raadpleging sec, dan bij raadpleging, gevolgd door vastlegging van de gegevens. In het laatste geval kunnen de gegevens immers nog eens worden geraadpleegd of anderszins gebruikt. Daarom dient vastlegging zoveel mogelijk te worden beperkt tot de gevallen dat dit voor het justitiëel onderzoek noodzakelijk is. Zou men nu gaan eisen dat de beheerder ook op de hoogte wordt gesteld van het raadplegen van gegevens, dan lijkt dit nauwelijks zinnig indien niet ook de gegevens worden vastgelegd waarover het gaat. Dan zou echter onnodig meer worden vastgelegd dan voor het justitiëel onderzoek nodig is. De belangen van de beheerder worden hierdoor eerder geschaad, dan gediend.

Artikel 125m is ook geschreven met het oog op de toepassing van het rechtsmiddel van artikel 552a van het Wetboek van Strafvordering. Daar kan worden geklaagd over het gebruik van gegevens, daaronder begrepen de kennisneming ervan. Wil men klagen, dan is dus wetenschap bij de klager over de gegevens die zijn geraadpleegd, nodig. Denkbaar zou zijn dat men klaagt over de eenvoudige kennisneming zonder dat vastlegging van de gegevens waarvan is kennisgenomen heeft plaatsgevonden. De vraag is echter of dat een zinnige juridische procedure zou kunnen zijn, indien geen bewijsmiddelen aanwezig zijn over de inhoud van de gegevens.

Ten slotte moet worden bedacht dat het om omvangrijke hoeveelheden gegevens kan gaan die moeten worden geraadpleegd om te kunnen vaststellen of deze met het oog op de strafvordering moeten worden vastgelegd.

Voorshands zie ik dus weinig in een dergelijke procedure. Er is evenwel in het kader van de behandeling van de voorstellen van de commissie-Moons nog gelegenheid om nader op dit onderdeel in te gaan.

Deze leden vroegen ten slotte of de bevoegdheid op grond van artikel 592, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering de schadevergoeding te verlagen in geval de betrokkene niet de aantekeningen heeft gehouden en bewaard als geregeld in artikel 10 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, niet overbodig is nu het eerste en tweede lid van dat artikel expliciet een bevoegdheid aan de rechter-commissaris en de officier van justitie verlenen om de schade aan de betrokkene te vergoeden.

De tweede volzin van het tweede lid kan worden gezien als een nadere invulling van de bevoegdheid van de rechter-commissaris een lager bedrag aan schadevergoeding vast te stellen dan de werkelijk geleden schade van de betrokkene bedraagt. Ook om andere redenen kan de rechter-commissaris het echter gerechtvaardigd achten het schadevergoedingsbedrag te verlagen dan wel van een schadevergoeding af te zien. Indien bij voorbeeld op een technisch vrij eenvoudige en goedkope wijze de toegang tot de gegevens kan worden verschaft, bij voorbeeld via telecommunicatie, kan hij besluiten – gezien het geringe bedrag aan schade dat door de betrokkene is geleden – af te zien van een vergoeding van dit bedrag.

De leden van de VVD-fractie stelden een vraag omtrent de in artikel 232 van het Wetboek van Strafrecht gebezigde zinsnede «wordt met dezelfde straf bedreigd».

In het Wetboek van Strafrecht wordt op meerdere plaatsen de formulering gebruikt «wordt met dezelfde straf gestraft». Als voorbeeld wijs ik

op de artikelen 225 tot en met 231, waar consequent in het tweede lid wordt verwezen naar de strafmaat, zoals vermeld in het eerste lid. Het is dus niet nodig de formulering «hij die ...., wordt gestraft met...» op te nemen. Wel is er een afwijking in die zin dat het wetboek nu spreekt van «gestraft», terwijl het wetsvoorstel spreekt van «bedreigd». Dit is een schoonheidsfoutje, waarvan ik me voorstel het te gelegener tijd te herstellen.

Het bevel van de rechter-commissaris, bedoeld in artikel 125i, eerste lid, kan gericht zijn op het vastleggen van bedoelde gegevens, het toegang verlenen tot deze gegevens, of het naar de rechtbank overbrengen van deze gegevens. De zinsnede «zal vastleggen, hem daartoe toegang zal verlenen of naar de griffie van de rechtbank zal overbrengen» is gerelateerd aan het daaraanvoorafgaande «deze gegevens»; de tussenplaatsing «hem daartoe toegang zal verlenen» doet daaraan, in tegenstelling tot de leden van de VVD-fractie menen, naar mijn mening geen afbreuk.

Naar aanleiding van hetgeen deze leden stelden omtrent de formulering van artikel 125i, tweede lid, onder 10, kan worden opgemerkt dat het door deze leden voorgestelde herhalen van «dat» naast het reeds aangehaalde «die» voorkomen kan worden door zowel «dat» als «die» achterwege te laten. Het bepaalde onder 10 zou dan luiden: waarvan redelijkerwijs kan worden vermoed dat die door de verdachte zijn ingevoerd, voor hem zijn bestemd, tot het begaan van het strafbare feit hebben gediend, of met betrekking tot welke het strafbare feit is gepleegd. Een dergelijke verduidelijking acht ik echter niet zodanig urgent dat de bepaling thans gewijzigd zou moeten worden met alle consequenties voor de voortgang van het wetsvoorstel van dien. Ik zal nagaan of het nodig is te gelegener tijd de tekst in de door deze leden bedoelde zin bij te stellen.

Het in artikel 125j, tweede lid, gebezigde «voor zover» beoogt expliciet buiten twijfel te stellen dat de onderzoeksbevoegdheid bedoeld in dat voorschrift, enkel en alleen betrekking kan hebben op gegevens ten aanzien waarvan bedoelde personen met de toestemming van de rechthebbende tot het geautomatiseerd werk toegang hebben. Gegevens die bij voorbeeld door middel van een password zijn uitgesloten van deze toegang, vallen buiten de reikwijdte van deze onderzoeksbevoegdheid.

Ten aanzien van de opmerking van deze leden omtrent het tweede lid van artikel 125m, zou ik willen verwijzen naar het hierboven gestelde ten aanzien van artikel 125i, tweede lid, onder 10.

In artikel 1251 worden niet enkel de gegevens die door verschoningsgerechtigden zelf zijn ingevoerd beschermd, maar mede de gegevens die vanwege hen zijn ingevoerd. Het zou immers in strijd zijn met het karakter van deze bepaling en met de geheimhoudingsplicht van de verschoningsgerechtigden indien naar de gegevens die in opdracht van verschoningsgerechtigden, bij voorbeeld door personeel waarvoor zij verantwoordelijk zijn, zijn ingevoerd, zonder beperkingen onderzoek zou mogen plaatsvinden.

De leden van de SGP-fractie vroegen verder of het voorgestelde artikel 138a, gelet op de opgenomen beveiligingseis in verband met het strafbaarstellen van computervredebreuk, zich niet teveel op het slachtoffer in plaats van op de dader richt.

Ik heb naar aanleiding van een desbetreffende vraag deze memorie geopend met een uiteenzetting waarom in zijn algemeenheid niet kon

worden uitgegaan van het begrip «goed» en «eigendom» van gegevens. Aansluiting is gezocht bij bepalingen die vanouds de persoonlijke levenssfeer van burgers beschermen. Het artikel inzake huisvredebreuk bood een dergelijk aanknopingspunt. Ook daar geldt een beveiligingseis: iemand die zijn huis niet op slot doet, is niet strafrechtelijk beschermd tegen iemand die overdag naar binnen loopt. Strafbaarheid ontstaat slechts wanneer iemand niet na aanzegging, zich niet verwijderd, of wanneer iemand een slot, hoe ondeugdelijk ook, forceert. Aldus wordt het recht van een ieder om te gaan en te staan waar hij wil, verenigd met het recht op huisvrede. Analoog is in de voorgestelde bepaling inzake computervredebreuk het recht van een ieder om vrijelijk informatie te vergaren, verenigd met het recht gevrijwaard te zijn van pottekijkers in mijn geautomatiseerd werk. Hetzelfde geldt voor inzage in dossiers. Dit is niet strafbaar, wel het forceren van een slot van een kast, hoe ondeugdelijk ook, waar de dossiers in zijn opgeslagen. Dit zou zaaksbeschadiging zijn. In al deze gevallen wordt van de rechthebbende geëist dat hij op enige wijze blijk geeft van zijn wil, gevrijwaard te zijn van ongenode gasten, voordat hij tegen deze strafrechtelijk wordt beschermd. Uit de gekozen voorbeelden uit het strafrecht anno 1881, blijkt dat de gekozen opzet aansluit bij de vanouds geldende systematiek van het strafrecht.

Deze leden vroegen ook of de beveiligingseis niet overbodig is, omdat deze al besloten ligt in het begrip binnendringen. Ik wijs erop dat artikel 138, tweede lid, een definitie geeft van het begrip binnendringen. Zo worden ook in het voorgestelde artikel 138a bepaalde vormen van binnendringen nader aangeduid, naast het noemen van de beveiligingsies in het algemeen. De duidelijkheid van de bepaling komt zulks ten goede. De onduidelijkheid bleek met name naar aanleiding van de vele discussies die de oorspronkelijke bepaling loswoelden. De verschillende, gedurende het proces van wetgeving aangebrachte wijzigingen zijn hieraan tegemoet gekomen. Overigens acht ik het geen verwerpelijk neveneffect van de gekozen systematiek dat de houders van geautomatiseerde werken geprikkeld worden althans iets aan beveiliging van hun systeem te doen.

Deze leden wezen vervolgens op het tekort dat overtreders van artikel 138a niet zouden kunnen worden getraceerd, omdat de strafmaat niet toestaat dat een tap wordt geplaatst. Ik wijs er echter op dat in artikel 125f van het Wetboek van Strafvordering dit artikel wel is opgenomen. Dit opent de mogelijkheid na te gaan of iemand en zo ja wanneer en hoelang in een geautomatiseerd werk van een ander binnendringt. In het geautomatiseerd werk kunnen gemakkelijk voorzieningen worden aangebracht die vastleggen welke handelingen de hacker verricht. Het is daarom niet nodig om daarenboven de inhoud van de telecommunicatie via een tap te verkrijgen. Dit is anders wanneer de hacker via het ene netwerk doorprikt in een ander. Dan is echter sprake van gekwalificeerde computervredebreuk. De daarop gestelde strafmaat laat toe een tap te plaatsen die niet alleen de verkeersgegevens, maar ook de inhoud van de telecommunicatie vastlegt.

Deze leden vroegen ten slotte mijn commentaar op de brief van de Raad van Centrale Ondernemingsorganisaties (RCO) van 1 oktober 1992, in het bijzonder voor de opmerkingen ten aanzien van de artikelen 125i, 125j, 125k en 592 van het Wetboek van Strafvordering, alsmede artikel 393, lid 2, Boek 2, Burgerlijk Wetboek.

De brief van de RCO bevat geen opmerkingen anders dan over de hierboven aangehaalde artikelen. Ik begrijp dat deze leden dus mijn commentaar willen hebben op het geheel van de brief van de RCO.

Wat betreft artikel 125i wijs ik op de samenhang met het bestaande artikel 105 van het Wetboek van Strafvordering. Waar voorheen in het strafrecht de bescherming van de immateriële gegevens, onafhankelijk

van een eventuele gegevensdrager, niet aan de orde was, bood artikel 105 steeds uitkomst. Het gaf de rechter-commissaris de bevoegdheid om de uitlevering van een voorwerp, daaronder begrepen een gegevensdrager, te gelasten, indien dit bij voorbeeld nodig was met het oog op de waarheidsvinding. De keuze om in het wetsvoorstel gegevens als afzonderlijke entiteit in het (formele) strafrecht te behandelen, noopt alleen al op louter systematische gronden tot de formulering van een bepaling zoals die van artikel 125i. Hiermee wordt juridisch niets nieuws toegevoegd aan het arsenaal van de justitie om in het belang van de strafvorderlijke waarheidsvinding bevoegdheden uit te oefenen. Slechts de ontwikkeling van de informatiemaatschappij noopt ertoe bestaande bevoegdheden, geherformuleerd met het oog de veranderde samenleving, aan het arsenaal toe te voegen.

Voor artikel 125j geldt mutatis mutandis hetzelfde. De klassieke huiszoeking bood de mogelijkheid gegevensdragers, waarop het resultaat van (criminele) arbeid ter plaatse was neergelegd, te onderzoeken. Daar arbeid tegenwoordig ook via netwerken plaatsvindt, is het nodig dat de justitie ook via deze netwerken het resultaat van dergelijke arbeid kan traceren. Zou een dergelijke bepaling ontbreken, dan zou de justitie in de veranderende samenleving op achterstand worden gezet.

Wat betreft artikel 125k moet onder ogen worden gezien dat bij de klassieke huiszoeking zonodig kasten kunnen worden opengebroken, indien de rechthebbende weigerachtig blijft deze te ontsluiten. De moderne informatietechniek maakt het mogelijk via wachtwoorden gegevens die blijk geven van slechte bedoelingen effectief de justitie te onthouden. Ook hier geldt dat de justitie op achterstand zou komen te staan, indien niet de ratio van de klassieke bepalingen, geherformuleerd net het oog op de informatiemaatschappij, aan het wetboek zou worden toegevoegd. Klachten over de omvang van de nieuwe bevoegdheden, zijn in wezen klachten over de omvang van de bestaande. Evenals echter voor de bestaande de proportionaliteitseis geldt, geldt deze eis ook voor de nieuwe bevoegdheden.

Artikel 592 van het Wetboek van Strafvordering is bij amendement door de Tweede Kamer afgezwakt. Er is niet meer een verplichting, doch slechts een bevoegdheid de schade als gevolg van een onderzoek, te vergoeden aan degeen die de schade heeft ondergaan. Aannemelijk is dat de rechter bij de hantering van deze bevoegdheid in ogenschouw zal nemen de mate van medeschuld en de nakoming van administratieverplichtingen van de onderzochte. Ik kan niet toezeggen, zoals de RCO veronderstelt, dat de rechter beleidsvoornemens opstelt. Daar de rechter onafhankelijk is, is ook diens beleid onafhankelijk. Daaruit vloeit voort dat ook de voornemens in onafhanklijkheid worden opgesteld.

De RCO gaat er terecht vanuit dat artikel 393, lid 2, Boek 2, Burgerlijk Wetboek de accountant alleen waneer deze in de normale uitoefening van diens taak in het kader van de controle van de jaarrekening opmerkingen heeft over de geautomatiseerde gegevensverwerking, deze daarvan melding maakt aan de directie en de raad van commissarissen van de onderneming. Afzonderlijk onderzoek is niet nodig.

De Minister van Justitie,
E. M. H. Hirsch Ballin